

מדינת ישראל

משרד החינוך

סוג הבחינה : בגרות לבתי ספר על יסודיים

מועד הבחינה : קיץ תשפ"ב, 2022

מספר השאלון : 005382

תורה שבעל פה

דינים

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון 5 X 14 נק' סה"כ = 70 נק'

פרק שני 3 X 10 נק' סה"כ = 30 נק'

100

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין .

ד. הוראות מיוחדות : אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (70 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 1-7 (לכל שאלה 14 נקודות)

1. מצוות יישוב ארץ־ישראל

- א. על פי הרמב"ן, מה כוללת מצות יישוב ארץ ישראל? כתבו שני פרטים. (4 נקודות)
- ב. בעלי התוספות אומרים שבימינו אין מצווה לגור בארץ־ישראל. מדוע? כתבו שתי סיבות. (6 נקודות)
- ג. בברייתא כתוב: "הוא אומר לעלות והיא אומרת שלא לעלות..." – הסבירו את המקרה בלשונכם, וכתבו מה הדין במקרה זה על פי הברייתא. (4 נקודות)

2. זהירות בדרכים

- א. הרמב"ם כתב: "ויש הורג בשגגה ותהיה השגגה קרובה לזדון".
הסבירו את המקרה, כתבו את דין ההורג, ואת הטעם לדין. (6 נקודות)
- ב. אדם נהג במכונית, נרדם בנסיעה וגרם לתאונה קטלנית.
פָּרטו את דעותיהם של שני פוסקים בנוגע להגדרת הנהג שנרדם, ונמקו את פסיקותיהם. (8 נקודות)

3. הלכות כשרות – בשר וחלב

- א. תנור שהכינו בו מאכלי חלב, אין להשתמש בו להכנת מאכלי בשר.
נמקו הלכה זו, וכתבו כיצד ינהג אדם שבכל זאת רוצה להכין בתנור מאכלי בשר אחרי שהוכנו בו מאכלי חלב. (6 נקודות)
- ב. מאכל פרווה (סתמי) התבשל בכלי בן יומו שיש בו שאריות בשר —
(1) הסבירו את המושג "כלי בן יומו".
(2) אדם אכל מאכל הפרווה ורוצה לאכול מאכל חלבי. באיזה מצב עליו להמתין את זמן ההמתנה שנדרש לאחר אכילת בשר? (4 נקודות)
- ג. אדם אכל ארוחה בשרית ולאחר זמן מה רצה לשתות חלב, אולם אינו זוכר אם עבר זמן ההמתנה לפי מנהגו, כיצד ינהג? נמקו. (4 נקודות)

4. הלכות כשרות - הרחקות בין אכילת מאכלי בשר לאכילת מאכלי חלב

- א. בנוגע להמתנה בין אכילת מאכלי בשר לאכילת מאכלי חלב, בגמרא מובאים דברי מר עוקבא שתיאר את מנהגו, ואמר כי הוא ממתין מסעודה לסעודה. כתבו שלושה פירושים לשיטת מר עוקבא. (8 נקודות)
- ב. רינה מקפידה להמתין שש שעות בין אכילת מאכלי בשר לאכילת מאכלי חלב. בארוחת הצהריים סיימה רינה לאכול בשר בשעה אחת, ובשעה שתיים היא סיימה את הארוחה ובירכה ברכת המזון. באיזו שעה תוכל שירה לאכול גלידה חלבית? נמקו תשובתכם. (6 נקודות)

5. הלכות בין אדם לחברו

- א. (1) מדוע אסור לקחת חפץ מאדם אחר בלי רשותו, אף אם הלוקח מתכוון להחזיר את החפץ?
(2) כתבו למי מותר לקחת חפץ מאדם אחר בלי רשותו מתוך כוונה להחזיר את החפץ, והסבירו מדוע מותר לו לנהוג כך. (6 נקודות)
- ב. אסור להכות כל אדם, אבל אדם שיש לו בן גדול ומִפּה אותו, עובר על איסור נוסף.
מהו האיסור הנוסף, ומדוע איסור זה חל דווקא על אדם המכה בן גדול? (4 נקודות)
- ג. "החיוב לעשות מעקה הוא לאו דווקא בגג". היכן חל החיוב לעשות מעקה? כתבו את העיקרון, וכן כתבו דוגמה אחת. (4 נקודות)

6. הלכות שבת - בישול

- א. (1) הסבירו את הכלל "אין בישול אחר בישול" בנוגע למאכלים מוצקים, והדגמו יישום של כלל זה.
(2) יש פוסקים שסוברים שכלל זה חל רק על מאכלים מוצקים, ולא על תבשילים נוזליים. הסבירו את סיבת ההבדל בין דין "בישול אחר בישול" של מאכלים מוצקים ובין דין "בישול אחר בישול" של תבשילים נוזליים. (8 נקודות)
- ב. אדם שנוהג כדעה מחמירה בעניין חימום תבשיל נוזלי מתארח אצל אדם שנוהג כדעה מקילה בעניין זה.
(1) האם האורח רשאי לאכול את התבשיל הנוזלי, אם המארח חימם מרצונו את התבשיל הנוזלי? נמקו.
(2) האם האורח רשאי לבקש מהמארח לחמם בעבורו את התבשיל הנוזלי? נמקו. (6 נקודות)

7. הלכות שבת - בורר

- א. (1) תארו את הפעולה של שתי המלאכות האלה: "דש", "זורה".
(2) תולדה של מלאכת "דש" היא "מפרק". כתבו דוגמה אחת לאיסור "מפרק".
(5 נקודות)
- ב. כתוב מדוע אין עוברים על איסור "דש" בעשיית הפעולות האלה בשבת:
(1) הוצאת שעועית מתרמיל שראוי למאכל.
(2) פיצוח אגוזים.
(3) קילוף שקד אחד מקליפתו הירוקה ואכילתו, ואחר כך קילוף שקד נוסף ואכילתו.
(9 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 8-11 (לכל שאלה — 10 נקודות)

8. לשון הרע ורכילות

- א. הסבר מהו "איסור לשון הרע", ומיהו "בעל לשון הרע". (4 נקודות)
- ב. (1) במדרש מסופר על רבי ינאי שהתפעל מרוכל שהכריז "מי מבקש סם של חיים"? ולימד את הפסוקים מתהלים (ל"ד, י"ג-י"ד) "מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע." לפי דברי הרב אשר וייס, כתבו מה גרם להתפעלותו של רבי ינאי.
(2) לפי דברי הרב אשר וייס, יש הנחה רווחת המקשה על אנשים להימנע מלדבר לשון הרע. כתבו מהי ההנחה, וכיצד מעשיו של הרוכל שוללים הנחה זו.
(6 נקודות)

9. הלכות כשרות

- א. על תווית של חבילת בשר קפוא נכתב: "כשר ומוכשר". הסבירו את הכתוב. (4 נקודות)
- ב. אדם אכל תפוח ובזמן האכילה יצא דם מפיו.
(1) כיצד עליו לנהוג בדם שבתוך פיו? נמק.
(2) כיצד עליו לנהוג בתפוח המוכתם בדם, אם ברצונו להמשיך לאכול ממנו? נמקו.
(6 נקודות)

10. הלכות שבת - בישול

- א. הפוסקים חלקו בשאלה האם מותר לבשל בשבת מאכל אפוי. כתבו נימוק לכל דעה (6 נקודות)
- ב. אדם שרוצה להכניס שקדי מרק אפויים למרק רותח בשבת — כיצד מותר לו לעשות זאת, לדעת האוסרים בישול אחר אפייה (4 נקודות)

11. הלכות שבת - בורר

- א. במרק יש חתיכות בשר. אדם רוצה לאכול בשבת רק את המרק. באיזה מצב אסור לו להוציא את חתיכות הבשר מן המרק, ובאיזה מצב מותר לו לעשות זאת? נמק. (5 נקודות)
- ב. מארחים קנו תערובת של בוטנים ושקדים כדי להגישה בסוף סעודה שתימשך כמה שעות, אולם בשבת נודע להם כי אחד האורחים רגיש לבוטנים. על פי ההלכה, מותר להוציא את השקדים מתוך התערובת לפני הסעודה.
- הסבירו את המושג "לאלתר" בהקשר של הלכות בורר, וכיצד הוא בא לידי ביטוי במקרה המתואר. (5 נקודות)

בהצלחה

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל

אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך